

НАСІННЄВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ Є — АЛЕ ПОТРІБЕН НОВИЙ РИВОК

- **АПК формує понад 56% валютних надходжень України. Насінний сектор — його прихована точка вразливості й нереалізованого потенціалу.**

Ринок насіння в Україні — стратегічний, але недооцінений сегмент АПК. За останні п'ять років галузь пройшла шлях від хронічної імпортозалежності до часткового самозабезпечення та виходу на ринок ЄС. Однак структурна проблема, яка підриває весь ланцюжок вартості, досі не вирішена: майже чверть насіння на ринку — контрафактна або фальсифікована продукція. Щорічні втрати аграріїв та держави від цього перевищують \$490 млн.

Що вдалось: п'ять структурних зрушень

ТРЕНД 1. Локалізація глобальних лідерів

Bayer, Corteva Agriscience, Syngenta, Limagrain, KWS, Lidea та інші відкрили або розширили власне виробництво в Україні. Кількість заводів зросла з 8 у 2020 р. до 10 у 2025 р. Це не просто інвестиції — це перенесення технологій і стандартів якості безпосередньо на українські поля.

ТРЕНД 2. Вибухове зростання сертифікованого насіння

Обсяг виробництва сертифікованого насіння збільшився з ~75 тис. тонн у 2020 р. до 500 тис. тонн у 2024 р. — зростання у 6,5 рази за чотири роки. Показник, який свідчить про реальну трансформацію, а не статистичний артефакт.

ТРЕНД 3. Практичне самозабезпечення за ключовими культурами

За пшеницю, ячменем і соєю Україна вийшла на рівень самодостатності. Це знижує залежність від валютних витрат на імпорт і підвищує стійкість агровиробництва до зовнішніх шоків.

ТРЕНД 4. Прорив на ринок ЄС

З 2020 р. українське насіння зернових отримало доступ до одного з найбільш захищених ринків світу. Результат: експорт насіння кукурудзи виріс у 19 разів з 2021 р. На початку 2025 р. Україна впровадила систему «E-Plant Production» — повне визнання еквівалентності насіння олійних культур і буряків для ЄС.

ТРЕНД 5. Розвиток вітчизняної селекції

Українські науково-виробничі установи та приватні компанії формують повний цикл виробництва насіння власної селекції. Це стратегічний актив, від якого залежить довгострокова конкурентоспроможність сектору.

Шість трендів, які визначають порядок денний

ТРЕНД 1. Контрафакт як системна загроза

За оцінками Насінневої асоціації України та експертів НАУ, близько 25% насіння соняшнику, кукурудзи та сої на ринку — нелегальна продукція. До 20% товарних площ у сезоні 2024/25 засіяно насінням невідомого походження. Світовий банк відносить Україну до найбільш проблемних країн поза Африкою — поруч з Індією та Китаєм.

ТРЕНД 2. Фінансовий масштаб втрат

Консервативна оцінка: використання неякісного насіння призводить до недобору врожаю на рівні 12,5%. Лише по кукурудзі та соняшнику це \$313 млн втраченого врожаю на рік. Додаючи марні витрати на посівну (~\$178 млн), загальні втрати сягають \$490 млн щорічно. Якщо втрати врожайності досягають задокументованих 25% — цифра зростає до \$625 млн тільки по двох культурах.

ТРЕНД 3. Технологічна відсталість контролю якості

Чинна система ідентифікації насіння спирається на паперові сортові сертифікати та маркування упаковки — інструменти, які легко підробити. Лабораторну перевірку (~\$73 за одне випробування) можуть дозволити собі лише великі гравці. Малі та середні господарства приймають рішення наосліп.

ТРЕНД 4. Нові технології захисту — і їхня ціна

Перспективний підхід поєднує три елементи: унікальну біополімерну мітку (неклонована), криптографічний підпис і публічний блокчейн для відстеження транзакцій. Статистично це знижує частку підробленого насіння з 50% до 3,5–6,6%. Оптова вартість такої мітки — від \$0,01 до \$0,60 за одиницю. Технологія існує; питання — у масштабуванні та регуляторному впровадженні.

ТРЕНД 5. Інерція владних структур та воєнна раціональність фермерів

Ринок насіння стикається з парадоксом воєнного часу: частина фермерів свідомо обирає дешевше насіння невідомого походження, оскільки не бачить сенсу у високих витратах за умов військових ризиків. Це раціональна короткострокова логіка, яка утворює довгостроковий структурний дефект — і підживлює ринок контрафакту.

ТРЕНД 6. Ризик «румунського сценарію»

Якщо Україна не збудує власну інтелектуальну ідентичність у насінництві, вона може перетворитися на виробничий майданчик для іноземних брендів без власних селекційних досягнень. Прецедент Румунії вже описаний у профільній літературі як застереження.

Розрахунок втрат від контрафактного насіння (консервативна оцінка)

Кукурудза та соняшник, прогноз 2026 р.

Показник	Кукурудза	Соняшник
Площі посіву, млн га (прогноз 2026)	4,45	5,5
Засіяно неякісним насінням, %	20%	20%
Площі під неякісним насінням, млн га	0,89	1,1
Втрати врожаю (12,5%), млн тонн	0,88	0,25
Медіанна ціна, \$/тонна	225	465
Втрати від неякісного насіння, \$ млн/рік	196,9	116,3

→ $\triangle$ Загальні втрати аграріїв та держави (врожай + марні інвестиції у посівну) за консервативною оцінкою: до \$490 млн на рік. При 25% втратах врожайності — понад \$625 млн лише по двох культурах.

Що робити: три пріоритети

По-перше, оцифрувати ланцюжок обігу насіння. Систематичний баланс «офіційно вироблено/імпортовано — офіційно використано — недостача» по кожній культурі дозволить виявити розриви, в яких живе контрафакт. Це завдання для державних і галузевих структур у кооперації.

По-друге, зосередити контрольний тиск на МСП-агентах з пакування — ключовій ланці «контрафактного ланцюжка». Великим і середнім господарствам доступ до неякісного насіння можна звузити відносно швидко.

По-третє, запустити пілотну програму технологічного маркування. Біополімерні мітки з блокчейн-верифікацією вже комерційно доступні. Вартість — від \$0,01 до \$0,60 за одиницю. Ефект — зниження частки підробленого насіння у 7–14 разів. Це інвестиція, яка окупається в перший же сезон.

Висновок

Насінний сектор України пройшов шлях, який ще п'ять років тому здавався неможливим: локалізація глобальних виробників, вихід на ринок ЄС, шестикратне зростання сертифікованого насіння. Але сектор, який формує якість усього аграрного виробництва, не може дозволити собі залишатися наполовину сірим.

Конкурентоспроможність у насінництві — це не лише кількість заводів і гектарів. Це інтелектуальна власність, яку захищають. Це насіння, яке можна ідентифікувати. Це довіра аграрія, яку не підривають щосезону черговою партією контрафакту.

Новий ривок можливий. Але він починається з визнання: головна проблема галузі — не брак потужностей, а брак верифікованої якості.

УкрАгроКонсалт

Умови надання інформації (Disclaimer)

Інформація у звітах та дослідженнях ринків УкрАгроКонсалт отримана від комерційних, державних та статистичних організацій, які ми вважаємо надійними. УкрАгроКонсалт не гарантує, що ця інформація є точною або повною і не засвідчує в будь-якій формі факт її вірогідності. Проведений аналіз, висловлені думки та отримані висновки дійсні виключно в межах припущень, викладених у звітах та дослідженнях ринків УкрАгроКонсалт, відображають нашу неупереджену точку зору на час складання звітів та досліджень ринків та можуть бути змінені без попереднього повідомлення.

Звіти та дослідження ринків УкрАгроКонсалт призначені лише для інформаційних цілей, УкрАгроКонсалт сподівається, що замовник вважає інформацію корисною для своїх ділових цілей. Однак, приймаючи це застереження, замовник погоджується, що він не повинен покладатися виключно на цю інформацію при прийнятті ділових рішень.

УкрАгроКонсалт не несе відповідальності за наслідки діяльності або бездіяльності замовника, а також за наслідки економічних або політичних змін.

**We counsel
business that
feeds the world**

 UkrAgroConsult

 UkrAgroConsult

+38 044 364 55 85

+38 050 786 13 10 (WA, Viber, Telegram)

uac-info@ukragroconsult.org

www.ukragroconsult.com

